

Justis- og beredskapsdepartementet
P.b. 8005 Dep.
0030 OSLO
Att. Fredhjem Geir

Deres referanse
Vår referanse 2013/4189-0 001.7 ALU
Saksbehandler Asbjørn Lund, tlf. 61 26 60 40

Dato 01.10.2013

Høring - NOU 2013:9 Ett politi - Rustet til å møte fremtidens utfordringer - Tilsvar

Vi viser til høringsbrev datert den 21. juni 2013 der vi inviteres til å gi høringsuttalelse til *NOU 2013:9 Ett politi – rustet til å møte fremtidens utfordringer* (Politianalysen).

Konklusjon

Fylkesmannen anbefaler fylkesmodellen. Denne modellen reflekterer best hvordan samfunnet for øvrig er organisert, og vil beholde nærheten til både kommune og fylke, som vi mener er avgjørende for både forebygging og beredskap.

Politiet bør fortsatt ha en desentralisert organisering, og nærhet til befolkningen bør som et minimum opprettholdes og helst forsterkes. Vi mener at analysen har en betydelig svakhet i at responstid ikke er modellert.

Fremfor å opprette nye store regionale enheter, og et nytt administrativt nivå, bør det ses på muligheter for å løse oppgaver på tvers mellom politidistriktene. Dette kan for eksempel være økonomisk kriminalitet. I tillegg bør operasjonssentraler ses på separat, og i sammenheng med øvrige nødalarmringssentraler (110 og 113). Det bør vurderes om operasjonssentralene kan skilles fra distrikt.

Politianalysen vurderer kun politiet uten å vurdere samvirke med andre samfunnsfunksjoner. Vi synes dette er uheldig og svekker analysen.

Vi er enige i at materiellanskaffelser, spesielt IKT, bør håndteres strategisk. Større anskaffelser bør håndteres sentralt, og Politiets data- og materielltjeneste (PDMT) bør derfor ikke legges ned. PDMT bør heller styrkes og få eget kapittel i statsbudsjettet til investeringer.

Politiet i samfunnet

Politiet er en viktig ressurs i lokalsamfunnet. Lokalt har politiet i hovedsak to oppgaver: Å respondere på lovbrudd og akutte situasjoner som redningstjeneste, og innen krisehåndtering og forebygging. Vi mener at det er nødvendig å opprettholde en desentralisert struktur på politiet. Vi tror at det er en stor fordel både for etterforskning og politioperative oppgaver at politiet har god lokalkunnskap. Vi tror også at det vil styrke etaten at politiet er integrert i lokalsamfunnet, ikke minst for å kunne drive forebyggende arbeid og delta blant annet i politiråd. Vi mener at politiet vil miste tillit dersom sentralisering fører til en større avstand til politiet og lengre responstid.

Analysen

Vi mener at analysen i alt for stor grad er avgrenset til kun å omfatte politiet. Vi merker oss at oppgaver der politiet samhandler med kommuner og andre etater ikke er omtalt eller omhandlet. Dette gjelder for eksempel redningstjeneste der politiet i hovedsak samarbeider med helsetjenesten (helseforetak) og brannvesenene (kommunene).

En av de viktigste erfaringene etter 22. juli var at ingen kan håndtere en krise alene. Dette var ett av hovedbudskapene i St.meld.nr 22 (2007-2008) Samfunnsikkerhet, og ble fulgt opp i Meld.st 29 (2011-2012) Samfunnsikkerhet der samvirkeprinsippet ble innført. I Oppland erfarer vi også at samarbeid styrker beredskapsarbeidet. Under flommen våren 2013 fungerte samarbeidet mellom etatene og kommunene svært godt. Fylkesberedskapsrådet, som politimesterne er medlem av, fungerte bra og ble en sentral del av krisehåndteringen.

Samvirke og samarbeid er derfor blitt en bærebjelke innenfor beredskapsarbeidet de senere år, og vi mener derfor at avgrensningene er en betydelig svakhet ved analysen.

Analysen foreslår 3 modeller: Fylkesmodellen med 18 politidistrikter pluss Oslo, Mellommodellen med 10 distrikter og regionmodellen med 6 distrikter. Vi vil kort diskutere ytterpunktene; regionmodellen og fylkesmodellen.

Regionmodellen

I politianalysen anbefales regionmodellen. Den vil etter utvalgets mening gi de mest robuste politidistriktene.

Regionmodellen er klart mest robust når det gjelder fagmiljøer og antall ansatte. Med kun 6 politidistrikter vil det også bli en liten og tett ledergruppe for politidirektøren. Det vil også være mulig å bemanne opp operasjonssentralene slik at de blir robuste.

Modellen har imidlertid flere svakheter. Vi mener først og fremst at kontrollspennet blir for stort. Region Øst, som Oppland er en del av, vil innbefatte 88 kommuner og over 1,2 mill innbyggere. For Innlandets del er det av betydning hvordan politidistriktsgrensene trekkes mot Oslo og Oslos nærområder. Det er et spørsmål om det for Østlandet vil være en god løsning om de Oslo-nære områdene på Romerike med sterk Oslo-orientering og Oslo lufthavn, sammen med Østfold med stor grensetrafikk, skal organiseres i et politidistrikt, som vil strekke seg over betydelig landlige geografiske avstander og store fjellregioner. Her savnes at Politianalysen har foretatt nærmere drøftinger.

Vi merker oss at nivå 2 i modellen mer eller mindre vil korrespondere med nåværende fylker siden nivå 2 har 4-5 «driftsenheter» mens Region øst omfatter 4 fylker. Vi mener at dette er å innføre ett nytt forvaltningsnivå mellom fylkene og politidirektoratet. På grunn av at kriminaliteten og redningsoppgaver ikke vil forandre seg, vil dette antagelig føre til at fylkeskontorene, dvs. driftsenhetene (nivå 2), må ha mange av de samme oppgavene og bemanningen som i dag. Det kan derfor virke som regionmodellen tilnærmet er en fylkesmodell, men der det innføres ett nytt forvaltningsnivå mellom fylke og direktorat. Å innføre ett nytt forvaltningsnivå vil mest sannsynlig føre til mer byråkrati.

Modellen tar heller ikke hensyn til hvordan samfunnet for øvrig er organisert. Modellen korresponderer ikke med andre regioner som for eksempel helseregioner. Den er heller ikke lik Vegvesenet, Mattilsynet, Heimevernet, Sivilforsvaret eller NVE. Erfaringen så langt med for eksempel helseregionene er at de ikke er optimale og at kontrollspennet er for stort. Vi mener i tillegg det er uheldig at det anbefales en regionsorganisering som ikke er lik noen andre regioner.

Et av argumentene for at regionmodellen foretrekkes, er å sikre robuste operasjonssentraler på opptil 60 medarbeidere. Når det gjelder forholdet til de to andre nødetatene, fremstår det for oss som svært lite ønskelig at Politiet skal få anledning til å etablere sine operasjonssentraler uten å måtte ta hensyn til tilsvarende sentraler hos brann og helse. Tiden er etter vår mening overmoden i forhold til å etablere felles sentraler for nødetatene og samtidig felles nødnummer.

Fylkesmodellen

Fylkesmannen vil anbefale at fylkesmodellen velges. Vi mener at denne modellen best vil integrere politiet i samfunnet, både når det gjelder forebygging og beredskap.

Vi er enige i at dagens 27 politidistrikter er for mange. Fylkesmodellen bygger i stor grad på dagens struktur, noe vi anser som en fordel. Mange av dagens opparbeidede samvirkearenaer vil opprettholdes, og politimester vil ha samme myndighet som i dag.

Fylkesmodellen er derfor best egnet til å videreføre det arbeidet som er lagt ned innen samvirke og lokalkunnskap. Vi tror også at fylkesmodellen vil være mest kostnadseffektiv. Det burde være fullt mulig med fylkesmodellen å redusere til 3 nivåer innen politiet, i stedet for de 4 som er foreslått.

Ingen av de foreslåtte modellene har vurdert å fjerne ett forvaltningsnivå og dermed gjøre strukturen flatere.

En svakhet med fylkesmodellen er at fagmiljøer vil være mindre enn de to andre foreslåtte modellene. Dette kan for eksempel løses ved at enkelte oppgaver løses på tvers av distrikter, der hovedansvaret for fagfelt fordeles mellom distriktene. Dette bør spesielt være operasjonssentralen som er spesielt mannskapskrevende. Økonomisk kriminalitet, vold og sedelighet samt kriminalteknikk mv. er områder som kan fordeles mellom distriktene, der ett distrikt har økonomisk kriminalitet, ett annet har kriminalteknikk mv. Denne fordelingen kan skje mellom 4-5 fylker.

Struktur og tjenestesteder

Politianalysen foreslår å redusere antall tjenestesteder fra 354 til 210. Dette er en betydelig reduksjon som i stor grad må realiseres gjennom å legge ned og slå sammen lensmannskontor/politistasjoner. Vi mener at en slik reduksjon ikke må få betydning for politiets tilstedeværelse i lokalsamfunnet/kommunen, og dagens nivå innen forebygging, kriminalitetsbekjempelse, redning og beredskapsoppgaver må opprettholdes og helst forbedres.

Det er av betydning å sikre god politiberedskap med en tilstrekkelig minimumsbemanning, som muliggjør rask innsats ved alvorlige og farlige hendelser. Politiets beredskaps- og innsatsevne er i stor grad basert på responstiden og de første politipatruljene på stedet sin evne til å handle. Den første timen er kritisk. Ved bistandsbehov er politiets evne til å forflytte seg raskt over lengre avstander avgjørende. Hva slags transportkapasiteter man legger til grunn, vil ha betydning for politidistriktsstrukturen.

Lensmann/polititjenestemann er i dag representert i kommunenes krisestab. Dette har vist seg å være av stor betydning i håndtering av kriser. Under flommen i Gudbrandsdalen våren 2013 var det tydelig at samarbeidet med politiets operasjonssentral ved evakuering mv. var betydelig enklere i de kommuner der lensmann/polititjenestemann var til stede i krisestaben enn i de kommuner der denne manglet. Ikke bare er lensmannen bindeleddet opp mot politiets operasjonssentral, men lensmennene har også betydelig lokalkunnskap, noe som viser seg å være svært viktig ved for eksempel evakuering.

Når det gjelder forebyggende arbeid både innenfor rus, trafikk og skole mv, er det av stor betydning at de polititjenestemenn og -kvinner som deltar i dette er godt kjent og nyter alminnelig tillit i lokalmiljøet. Dette gjelder også arbeidet som er knyttet til lokale politiråd i kommunene. Det er derfor ikke tilfredsstillende at forebyggende arbeid overlates til de operative politipatruljene som er utgangsdiskonert for nettopp operative oppgaver. Det er derfor viktig at forholdet mellom tjenestesteder og politipatruljer ikke forrykkes mot en mobil politistyrke.

Hvor og hvordan politiet skal være representert i lokalsamfunnet og kommunene, må vurderes med dette som grunnlag. Denne vurderingen bør være et resultat av størrelse på lokalkontor og responstid. Politianalysen har en svakhet i at responstid hverken er vurdert eller modellert. Vi forstår at en lovbestemt responstid kan være vanskelig å realisere, men som et grunnlag i en strukturanalyse som langt på vei konkluderer på antall tjenestesteder i hvert fylke, burde responstid som et minimum vært modellert som et viktig grunnlag i analysen.

Kjerneoppgaver

Kjerneoppgavene, som definert i politiloven §§ 1 og 2, er oppgaver politiet har suveren rett og plikt til å utføre. Utøvelsen av kjerneoppgavene er av grunnleggende betydning både for den enkeltes sikkerhet og for utviklingen av et lovlydig og velfungerende samfunn. I likhet med utvalget legger vi til grunn at kjerneoppgavene kjennetegnes ved at de er 1) oppgaver hvor makt eller tvang kan komme til anvendelse som en del av oppgaveløsningen, og/eller 2) oppgaver som politiet gjennom sin utdanning og organisasjon har spesielle forutsetninger for å løse.

Det er en kjensgjerning at politiet har en rekke oppgaver som ikke er kjerneoppgaver. Flere av disse oppgavene kan utføres av andre etater enn politiet. Noen av oppgavene er komplementære og bør fortsatt forbli i politiet. Imidlertid er det enkelte oppgaver som tar uforholdsmessig tid. I forbindelse med gjenoppbygging etter flommene i 2011 og 2013 ser vi at lensmannen bruker svært mye tid på å utøve lensmannsskjønn etter naturskader. Dette er en oppgave som kan overføres til kommunene i førsteinstans med Fylkesmannen som andreinstans på lik linje som ordningen for avlingsskade. Politiet har videre en rekke mindre oppgaver som kan overføres til andre etater. Det bør gjøres en grundig vurdering av dette, og det bør vurderes om ressursene skal følge oppgavene.

Strategisk ledelse av IKT og materiellinvesteringer

Det foreslås at IKT håndteres i politidirektoratet og med egen strategi, og at PDMT legges ned. Vi støtter at investeringer må håndteres strategisk, men er i mot at PDMT legges ned. Vi mener tvert imot at PDMT bør styrkes og få eget kapittel i statsbudsjettet slik at større investeringer (Politibiler, båter, Helikoptre, IKT, våpen mv) blir under bedre politisk kontroll og oppfølging. Dette er ikke til hinder for at Politidirektoratet kan utøve strategisk styring av PDMT. Hensikten er å frita politimester/distrikt fra å forholde seg til innkjøp som håndteres mer effektivt sentralt (POD/PDMT) enn lokalt, og at lokalt budsjett dermed kan fokuseres mot drift og produksjon av polititjenester.

Kristin Hille Valla

Asbjørn Lund
stabssjef